

Dursunoğlu Ali

GEÇMİŞTEN GÜNÜMÜZE; HALK OZANLIĞI VE “HALKIN OZANLIĞI”

Geçmişten günümüze, halk şiiri geleneğine ve bu geleneği sürdüren halk ozanlarına bakacak olursak, çoğunluğu düzenden yana, yani güçlüden olmuşlardır. Adları halk ozanı olmuş ama kendileri hiçbir zaman halkın ozanı olmamışlardır. Halk ozanını tarif ederken, şöyle denir: halkının, üzüntüsünü, derdini, sevincini, ezilmişliğini, bizzat içinde yaşayarak dile getiren, onun öncüsü, sözcüsü olandır. Halk ozanı, kendini, her yönü ile geliştirip, halkının en az bir adım ilerisinde hissetmelidir. Bunu başarabilmek için bol bol okumalıdır. Okuduğu konuları, kendi hayat felsefesi ile iyi bir sentez yapabilen ozan, halkına en faydalı olabildir.

Halk ozanı, içinde bulunduğu halkın, toplumsal olaylarına duyarsız kalıyorsa, kendi görevini kavrayamamış ya da o bilinci almamış demektir. Bu tip, sesi güzel, yada iyi saz çalabilen, içinde bulunduğu halkı görmezden gelerek şiir yazan her insana halk ozanı diyemeyiz. Bu sözcüğü, yani, halk ozanı ve halkın ozanı kelimesini ayırt ederek kullanmalıyız.

Bu tanımda yola çıkarsak, ancak bu tanıma uyan ozan sayısı iki elin parmağını geçmez. Osmanlının zulmüne boyun eğmeyen Pir Sultan, Bolu beyine kan kusturan Köroğlu, Bin boğa dağlarından kaltak Osmanlının düzenine ve uşaklarına aman vermeyen Dadaloğlu'na, bu anlamda dil uzatabilir miyiz? Ya da, bir Karacaoğlu'na, bu Dertli'yi, Sümmani'yi veya Ruhsati'yi aynı kefeye koyabilir miyiz? Koyamayız! Bir Karacaoğlu aşk ve sevdanın ozanı iken, Dadaloğlu, halkı için canı pahasına zorbalara karşı sazı ile sözü ile yeri geldiğinde fiilen kavganın ve barışın ozanı olmuştur. Pir Sultan yine öyle, Osmanlıya karşı söylediği sözlerden geri adım atsa affedilecek, ama geri adıma atma dursun, darağacında bile, o köhne ve baskıcı, bir o kadarda barbara olanı düzeni yerden yere vurmuş ve öyle idam edilmiştir.

Cumhuriyet dönemine geldiğimiz de, Osmanlı da olduğu gibi, bu dönemde de devlet kendine göre ozanları seçip almıştır. Hiçbir ozana yapılmayan kıyak bu dönem içinde, Aşık Veysel, Ali İzzet Özkan, Cevlani, Emiri, Müdami ve Talibi gibi ozanlarımıza yapılmıştır. Bunların içinde de en şanslısı ve korunup kollananı Aşık Veysel olmuştur. Bu günde devlet aynı politikasını sürdürmektedir. Kendine halk ozanırım diyeni devlet memurluğuna alarak kendi

sözcüsü haline getirmiştir. Bunların halkın ozanı oldukları da tartışılır. Ama devlet bu politikasında da dün olduğu gibi başarılı olmuştur. Çünkü halk ozanını halktan koparıp, ait olduğu yerle bağını kesip kendi sözcüsü durumuna getirmiştir. İşte bu noktada da gerçek halkın ozanı ile sahteleri gün yüzüne çıkmıştır. Yani kendini halkın ozanı olarak koruyanlarla da, devletin politikalarına karşı çıkıp başkaldırmışlardır. Bu akımın öncülüğünü, Aşık İhsani üstlenmiştir. Daha sonra, Mahsuni Şerif, Nesimi Çimen, Mihneti, Emekçi, Şah Turna, Tuncelili Zamani, Vicdani, Meçhuli, Nurşani gibi ozanlarımız bu akıma katılmıştır. Ve 1960 ile 1980 arasında büyük ses getirmişlerdir. Devletin ozanları sağcılaştırma, susturma politikası olan Konya Aşıklar Bayramı'na karşılık, Aşık İhsani öncülüğünde kurulan Dev-Oz (Devrimci Halk Ozanlar Derneği) da birleştiler. Böylece, Konya Aşıklar Bayramı'na katılan Alevi ve demokrat geçinen ozanların önünü de kesmiş oldular.

Bu dernek çatısı altında büyük bir sorumluluğu da üstlenmiş oldular. Bu sorumluluk, halkı bu bozuk düzene ve bu düzenin zor aygıtı devlete, bu devletin faşizan baskılarına karşı bilinçlendirmeyi, bunun yanında haklarını aramayı, sazları, sözleri ile örgütlemeye çalıştılar. Bu görevi yerine getirirken devletin baskısı ile de karşılaştılar. Tutuklandılar, hücrelerde yattılar, ama yılmadılar. Yeri geldi 6. Filo'ya, İzmir'de Mahir Çayanlar'la taş atıp karşı koydular. Yeri geldi, Kızıldere vahşetine, 6 Mayıs 1972 Denizler'in idamlarına başkaldırıp ağıt yaktılar. Onunla da yetinmeyip fiili mücadeleye katıldılar. Yeri de geldi halkı eğitici, toplumu uyarıcı görevler üstlendiler. Statlarda on binleri, yüz binleri coşturmayı, harekete geçirmeyi başardılar. Çünkü onlar halkın ozanı idiler. Onlar susamazdılar, baskıya boyun eğemezlerdi, canları pahasına da olsa. Onlar Pir sultanın torunuydular. Haksızlığın karşısında eğilemezlerdi. Eğilmediler de. Şimdi ekranlarda boy gösteren, kendine halk ozanırım diyenler, o gün bu insanları, anarşistlikle, terör üslukle suçladılar, çünkü kendilerini besleyen devletin borazanlığını yaptılar.

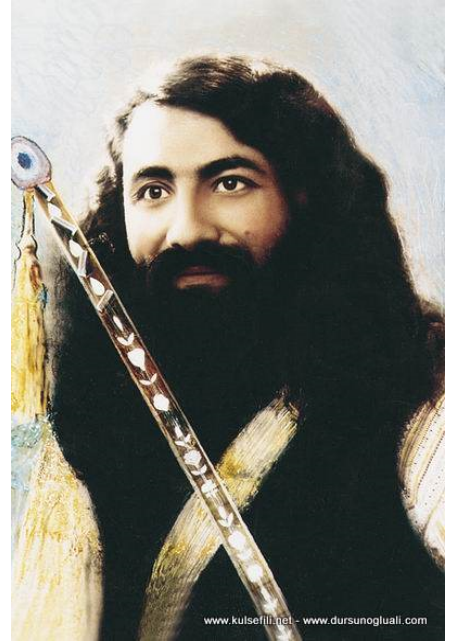
16 Mayıs 2002 e yitirdiğimiz büyük üstat, Cumhuriyet dönemi başkaldırı şiirinin tanınmış ismi Mahsuni Şerif gerçek ozanı şöyle tanımlıyor:

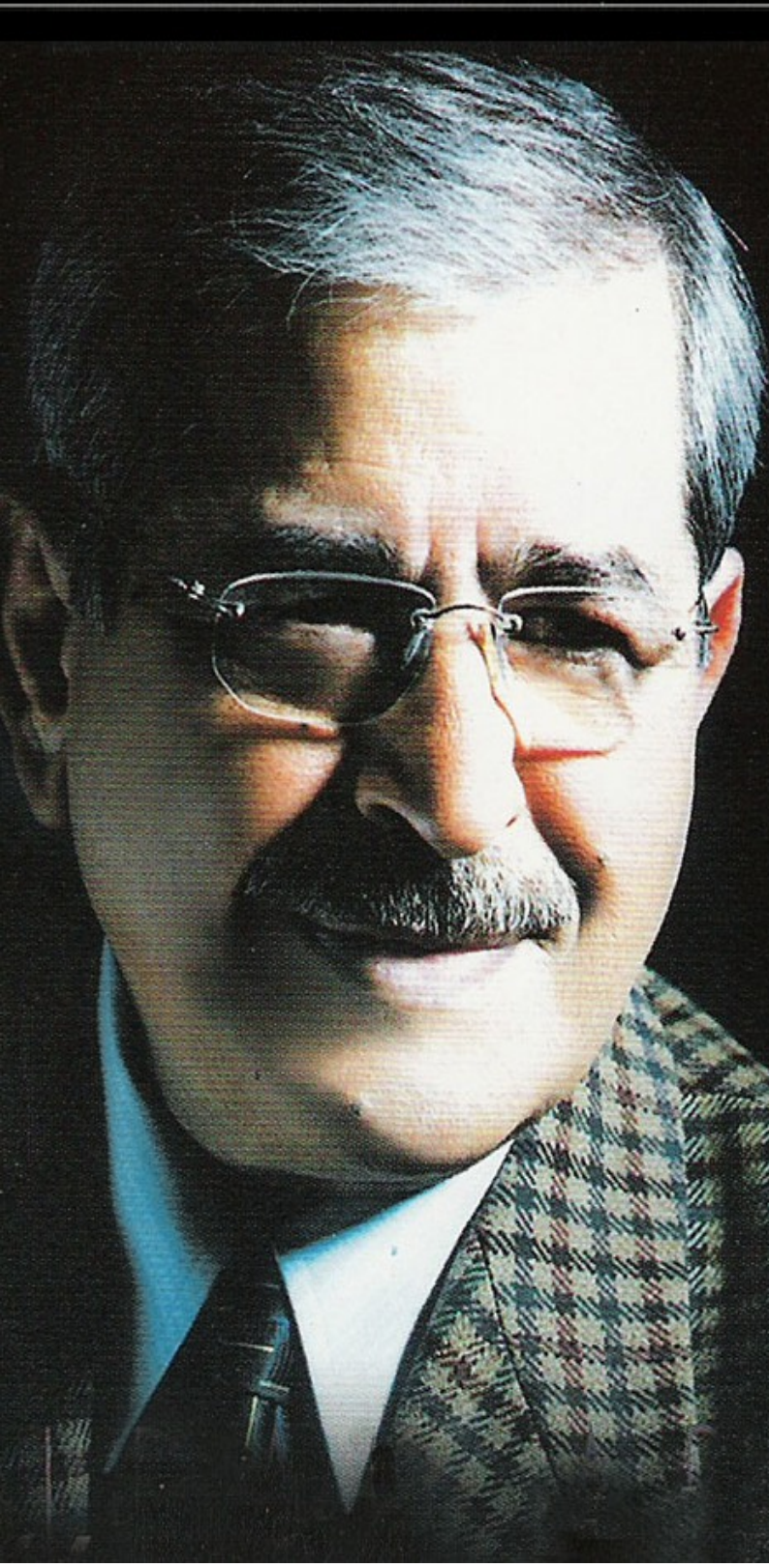
- 1- Halk ozanı durup dururken korkmaz ve vicdanında taviz vermez.
- 2- Halk ozanının canını çekinmeden vereceği tek kapı halk olmalıdır. Çünkü unvanın da (halk ozanı) görevini üstlendiği görülmektedir.

- 3- Halk ozanı hem devletçi hem halkçı olamaz. Çünkü kendine halk ozanırım diyenler 1500 yıldır halkına baskı yapan, zulüm yapan devletin karşısına çıktıkları için büyük olmuşlardır. Der.

Tabi ki bu tanıma katılmamak elde değil. Pir Sultan'ın büyük oluşu, günümüzde bile hale ışık tutması bu tanımla örtüş mü yor mu?

O zaman, burada şu soruyu sormak doğru olmaz mı? Osmanlı'dan bu güne kadar halk ozanırım diyenlerden kaç tanesi bu tanımlara uyuyor? Bunun cevabını da onları kendi içinden çıkartan halka bırakalım. Ama halk kendi yanında olanla, düzene uşaklık edip halkı tanımayanı iyi seçmelidir. Yani, sesine ve sazına değil, onun kendi, yani halkı için ne söylüyor, ne yapıyor, ona göre karar vermelidir. Yoksa bu gidişle, eline saz alan ve kendine

halk ozanıym deyip devlet kapısından beslenip, halkına sırtını dönerek devletin sözcülüğünü yapan neyi düğü belirsiz insanlar çıkmaya devam edecektir.

Derken, 12 Eylül faşizmi topun an, tankın an emekçilerin üzerinden geçerken, kendine, devrimciyim, demokratım, işçiden ve emekçiden yanayım diyeni de zindanlara doldurup, işkenceden geçirdi. Bu zulümden, gerçek halkın ozanları da payına düşeni fazlasıyla aldı. Bazıları da, Türkiye'nin dışına çıkmak zorunda kaldılar. Türkiye de kalanlarda faşizmin işkence tezgâhlarından geçtiler. Bu ağır işkencelerde bile direnmesini, işçi sınıfından yana olmasını bildiler. Halkın ozanı olduklarını kanıtladılar. Faşist cuntada anladı ki halk yenilmez, halkın ozanı ise hiç yenilmez ve susturulamaz. Pir Sultan'lam yenilmedi ki torunları yenilsin, zorbanın karşısında pes etsin. Halkın ozanı, gücünü halktan ve işçi sınıfından aldığı sürece dimdik ayakta kalmasını başarır. Asılsalar, yüzülseler, işkencede öldürülseler, ya da Sivas'larda yakılsalar, onlar unutulmazlar. Pir Sultan vermiş olduğu mücadele ile 500 yıldır bize ışık tutup aramızda yaşamayı hak etmişse, faşizmin karşısında eğilmeyen, devletin değil de halkın sözcüsü ve gözcüsü olan, işçi sınıfından yana tavrını koyan gerçek halkın ozanları da unutulmayıp, asırlar boyu yaşayacaklar.

Gerici yobazlar, geçmişte olduğu gibi günümüzde de ozanlarımızdan bir hayli kortular. Geçmişten gelen kinlerini, önce taşıyıp sonra asarak katlettikleri Pir Sultan'ı anma şenliklerin de ozanlarımız ile

aydınlarımızı, Sivas Madımak Oteli'nde diri diri yakarak kusmuş oldular. Ve dünyada eşine benzerine rastlanmayan bir insanlık dramı yaşattılar. Yine burada da, elinde sazı ile halkın ozanıym diye ekranlarda boy gösterip birilerine yağ çekenler, devletçi tavrını sürdürüp, susmayı, yani, bir kelime bile söylememeyi, devleti ve bu vahşete seyirci olan kolluk güçlerini eleştirmeden, yapılanın vahşet olduğunu söylemekten bile kaçıp, ipe sapa gelmez şeylerin arkasına sığındılar. Osmanlı'nın soyundan geldiklerini yaptıkları ile ortaya koymuş oldular. Çünkü bunların hale Pir Sultan'a ve onu sevenlere, onun izinden giden tüm insanlara kinleri bitmemişti. Bitmeyecekti de.

Fakat kendine halk ozanıym diyen ve bazı televizyon ekranlarında boy gösteren, ahkâm kesen ve devlet tarafından beslenenler, dünyanın ilgilendiği bu vahşete göz yumup görmezden

geldiler. Eđer görselerdi, bir çift sözleri olsaydı devlet tarafından ödenen nemaları kesilecekti. Halkın ozanları devletten bir şey beklemedikleri için, geçmişte olduğu gibi burada da seslerini yükseltip yiğitliklerini göstermişlerdir.

Devlet kapısından beslenip  ten / her sazı  alana ozan mı derim / Halka sırtın dönüp
görmezden gelen / Devlet i olana ozan mı derim / Halktan yana  alıp  ığırmıyorsa / Halkın
dertlerini duyurmuyorsa / I  i sınıfını kayırmıyorsa / Böyle bir yılana ozan mı derim / Ozan
olan halkı için seslenir / Halktan ilham alır ondan beslenir / Halka sözcü olur onu üstlenir /
Her sözü yalana ozan mı derim / Kul Sefili ozan olan h r olur / Düzen karşısında sesi g r olur
/ Grevlerde i  i ile bir olur / Uzakta kalana ozan mı derim.

SEÇİLMİŞ KAYNAKÇA

Anadolu'yu kucaklayan ozan Mahsuni  erif / I san Ak  

Halk  iirinde Ba kaldır  / Rıza Zelyut

A ık Veysel, Ya am , Sanat ,  iirleri / Battal Pehlivan

Halk  iirinde gerçekçilik / Rıza Zelyut

Komünist Ozan